

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS  
DE BELGIQUE

2 décembre 2004

**PROPOSITION DE LOI**

**modifiant l'article 4 de la loi du  
24 mai 1921 garantissant la liberté  
d'association et visant à interdire  
les pratiques de «closed shop» ou  
toute autre atteinte à  
la liberté d'association**

(déposée par M. Patrick Cocriamont)

BELGISCHE KAMER VAN  
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

2 december 2004

**WETSVOORSTEL**

**houdende wijziging van de wet  
van 24 mei 1921 tot waarborging  
der vrijheid van vereniging, teneinde  
de «closed shop»-praktijken of enige andere  
aantasting van de vrijheid van vereniging  
te verbieden**

(ingediend door de heer Patrick Cocriamont)

**RÉSUMÉ**

*Les pratiques de «closed-shop» consistent pour les entreprises à n'engager par exemple que des personnes affiliées à un syndicat explicitement ou implicitement désigné, ou à faire pressions sur des employés en raison de leur appartenance à un groupe politique.*

*Selon l'auteur, de telles circonstances vont à l'encontre des libertés d'association et d'expression.*

*Il propose donc de modifier la loi du 24 mai 1921 garantissant la liberté d'association, notamment en renforçant les mesures répressives prévues à l'article 3.*

**SAMENVATTING**

*De «closed shop»-praktijken bestaan erin dat ondernemingen bijvoorbeeld alleen maar mensen in dienst nemen die zijn aangesloten bij een al dan niet uitdrukkelijk aangegeven vakorganisatie, of pressie uitoefenen op werknemers omdat zij tot een politieke vereniging behoren.*

*Volgens de indiener druisen dergelijke praktijken in tegen de vrijheid van vereniging en van meningsuiting.*

*Hij stelt daarom voor de wet van 24 mei 1921 tot waarborging der vrijheid van vereniging te wijzigen, onder meer door de in artikel 3 bepaalde strafmaatregelen te verzwaren.*

|                      |                                                                                                                              |
|----------------------|------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------|
| <i>cdH</i>           | : Centre démocrate Humaniste                                                                                                 |
| <i>CD&amp;V</i>      | : Christen-Democratisch en Vlaams                                                                                            |
| <i>ECOLO</i>         | : Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales                                                            |
| <i>FN</i>            | : Front National                                                                                                             |
| <i>MR</i>            | : Mouvement Réformateur                                                                                                      |
| <i>N-VA</i>          | : Nieuw - Vlaamse Alliantie                                                                                                  |
| <i>PS</i>            | : Parti socialiste                                                                                                           |
| <i>sp.a - spirit</i> | : Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht. |
| <i>Vlaams Belang</i> | : Vlaams Belang                                                                                                              |
| <i>VLD</i>           | : Vlaamse Liberalen en Democraten                                                                                            |

*Abréviations dans la numérotation des publications :*

*DOC 51 0000/000* : Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif

*QRVA* : Questions et Réponses écrites

*CRIV* : Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)

*CRABV* : Compte Rendu Analytique (couverture bleue)

*CRIV* : Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes)  
(PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)

*PLEN* : Séance plénière

*COM* : Réunion de commission

*Afkortingen bij de nummering van de publicaties :*

*DOC 51 0000/000* : Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer

*QRVA* : Schriftelijke Vragen en Antwoorden

*CRIV* : Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)

*CRABV* : Beknopt Verslag (blauwe kaft)

*CRIV* : Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen)  
(PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)

*PLEN* : Plenum

*COM* : Commissievergadering

*Publications officielles éditées par la Chambre des représentants*

*Commandes :*  
Place de la Nation 2  
1008 Bruxelles  
Tél. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.laChambre.be  
e-mail : publications@laChambre.be

*Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers*

*Bestellingen :*  
Natieplein 2  
1008 Brussel  
Tel. : 02/ 549 81 60  
Fax : 02/549 82 74  
www.deKamer.be  
e-mail : publicaties@deKamer.be

## DEVELOPPEMENTS

MESDAMES, MESSIEURS,

L'article 4 de la loi du 24 mai 1921 garantissant la liberté d'association garantit la liberté d'association des individus notamment dans le cadre de la conclusion ou de l'exécution des contrats de travail.

Notre pays a cependant connu au courant de ces dernières années l'instauration d'usages qui vont à l'encontre de l'esprit de cette loi sans que la lettre de celle-ci soit suffisamment précise pour les pallier.

Il en va ainsi des pratiques de «*closed shop*» à la faveur desquelles les entreprises ne sont autorisées à engager que des personnes affiliées à un syndicat, voire à un syndicat hégémonique explicitement ou implicitement désigné.

De même, il est notoire que des salariés ou des candidats à un emploi fassent l'objet de pressions notamment de menaces de licenciement, de refus de renouvellement de leur contrat d'emploi, d'écartement de leur candidature ou d'autres mesures discriminatoires en raison de leur appartenance à un parti politique, de leur présence sur une liste de candidats à une élection ou du simple fait de leur qualité d'électeur présentant une telle liste.

De telles circonstances constituent une grave menace pour les libertés d'expression et d'association. L'auteur propose donc de préciser la portée des articles 3 et 4 de la loi du 24 mai 1921 garantissant la liberté d'association et de renforcer les mesures répressives prévues à l'article 3 de la même loi.

Patrick COCRIAMONT (FN)

## TOELICHTING

DAMES EN HEREN,

Artikel 4 van de wet van 24 mei 1921 tot waarborging der vrijheid van vereniging garandeert de burgers het recht op vrijheid van vereniging, met name in het kader van de sluiting en de uitvoering van arbeidsovereenkomsten.

Toch zijn de jongste jaren in ons land praktijken gegroeid die indruisen tegen de geest van die wet, die naar de letter onvoldoende precies is om daar tegenin te gaan.

Dat is het geval met de «*closed shop*»-praktijken, waarbij de ondernemingen alleen maar mensen in dienst mogen nemen die zijn aangesloten bij een al dan niet uitdrukkelijk aangegeven vakorganisatie, of soms zelfs één die de plak zwaait.

Zo is het evenzeer algemeen bekend dat loontrekkers of sollicitanten blootstaan aan pressie, met name dreiging met ontslag, weigering om hun arbeidsovereenkomst te hernieuwen, afvoering van hun sollicitatie of andere discriminerende maatregelen, omdat zij tot een politieke partij behoren, op een kieslijst staan of gewoonweg als kiezer een dergelijke lijst voordragen.

Dergelijke toestanden vormen een ernstige bedreiging van de vrijheid van meningsuiting en van vereniging. De indiener stelt dus voor de strekking van de artikelen 3 en 4 van de wet van 24 mei 1921 tot waarborging der vrijheid van vereniging nader te preciseren en de in artikel 3 van dezelfde wet bepaalde strafmaatregelen te verzwaren.

**PROPOSITION DE LOI****Article 1<sup>er</sup>**

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

**Art. 2**

A l'article 3 de la loi du 24 mai 1921 garantissant la liberté d'association sont apportées les modifications suivantes:

A. les mots «de huit jours à un mois» sont remplacés par les mots «de un à six mois»;

B. les mots «,de se voir refuser l'emploi auquel il est candidat» sont insérés entre les mots «lui aura fait craindre de perdre son emploi» et les mots «ou d'exposer à un dommage sa personne, sa famille ou sa fortune».

**Art. 3**

L'article 4 de la même loi est remplacé par la disposition suivante:

«Art. 4 – Sera puni des mêmes peines:

1° quiconque aura méchamment, dans le but de porter atteinte à la liberté d'association, subordonné la conclusion, l'exécution ou, même en respectant les préavis d'usage, la continuation d'un contrat de travail, soit à l'affiliation, soit à la non-affiliation d'une ou de plusieurs personnes à une association;

2° quiconque aura exercé sur un employeur une quelconque menace pour qu'il subordonne la conclusion, l'exécution ou, même en respectant les préavis d'usage, la continuation d'un contrat de travail, soit à l'affiliation, soit à la non-affiliation d'une ou de plusieurs personnes à une association.».

9 novembre 2004

Patrick COCRIAMONT (FN)

**WETSVOORSTEL****Artikel 1**

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

**Art. 2**

In artikel 3 van de wet van 24 mei 1921 tot waarborging der vrijheid van vereniging worden de volgende wijzigingen aangebracht:

A. de woorden «van acht dagen tot één maand» worden vervangen door de woorden «van één maand tot zes maanden»;

B. de woorden «, dat de betrekking waarvoor hij solliciteert hem zal worden geweigerd» worden ingevoegd tussen de woorden «hem doet vrezen dat hij zijn betrekking zal verliezen» en de woorden «of dat zijn persoon, zijn gezin of zijn vermogen schade zou kunnen lijden».

**Art. 3**

Artikel 4 van dezelfde wet wordt vervangen als volgt:

«Art. 4. – Met dezelfde straffen wordt gestraft:

1° al wie kwaadwillig, met het doel de vrijheid van vereniging te krenken, het sluiten, het uitvoeren of, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt, het voortzetten van een arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk stelt hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet aansluiting van een of meer personen bij een vereniging;

2° al wie ten aanzien van een werkgever enige dreiging uit, opdat hij het sluiten, het uitvoeren of, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt, het voortzetten van een arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk zou stellen hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet-aansluiting van een of meer personen bij een vereniging.».

9 november 2004

**ANNEXE**

**BIJLAGE**

## TEXTE DE BASE

---

24 mai 1991

### Loi garantissant la liberté d'association

#### Art. 3

Sera puni d'un emprisonnement de huit jours à un mois et d'une amende de 50 euros à 500 euros ou d'une de ces peines seulement, celui qui, pour contraindre une personne déterminée à faire partie d'une association ou à n'en pas faire partie, aura usé à son égard de voies de fait, de violences ou de menaces ou lui aura fait craindre de perdre son emploi ou d'exposer à un dommage sa personne, sa famille ou sa fortune.

#### Art. 4

Sera puni des mêmes peines, quiconque aura méchamment, dans le but de porter atteinte à la liberté d'association, subordonné la conclusion, l'exécution ou, même en respectant les préavis d'usage, la continuation d'un contrat de travail ou de services, soit à l'affiliation, soit à la non-affiliation d'une ou de plusieurs personnes à une association.

## TEXTE DE BASE ADAPTE A LA PROPOSITION

---

24 mai 1991

### Loi garantissant la liberté d'association

#### Art. 3

Sera puni d'un emprisonnement de *un à six mois* et d'une amende de 50 euros à 500 euros ou d'une de ces peines seulement, celui qui, pour contraindre une personne déterminée à faire partie d'une association ou à n'en pas faire partie, aura usé à son égard de voies de fait, de violences ou de menaces ou lui aura fait craindre de perdre son emploi, *de se voir refuser l'emploi auquel il est candidat* ou d'exposer à un dommage sa personne, sa famille ou sa fortune.

#### Art. 4

*Sera puni des mêmes peines:*

*1° quiconque aura méchamment, dans le but de porter atteinte à la liberté d'association, subordonné la conclusion, l'exécution ou, même en respectant les préavis d'usage, la continuation d'un contrat de travail, soit à l'affiliation, soit à la non-affiliation d'une ou de plusieurs personnes à une association;*

*2° quiconque aura exercé sur un employeur une quelconque menace pour qu'il subordonne la conclusion, l'exécution ou, même en respectant les préavis d'usage, la continuation d'un contrat de travail, soit à l'affiliation, soit à la non-affiliation d'une ou de plusieurs personnes à une association.*

**BASISTEKST****24 mei 1991****Wet tot waarborging der vrijheid van vereeniging****Art. 3**

Met gevangenisstraf van acht dagen tot één maand en geldboete van 50 tot 500 euro of met slechts één dezer straffen wordt bestraft hij, die, om een bepaalde persoon te dwingen deel uit te maken van een vereeniging, of daarvan niet deel uit te maken, zich tegenover hem schuldig maakt aan feitelikheden, geweldsdaaden of bedreigingen, ofwel hem doet vrezen dat hij zijn betrekking zal verliezen of dat zijn persoon, zijn gezin of zijn vermogen schade zou kunnen lijden.

**Art. 4**

Met dezelfde straffen wordt gestraft alwie kwaadwillig, met het doel de vrijheid van vereeniging te krenken, het sluiten, het uitvoeren of, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt, het voortzetten van een arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk stelt hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet aansluiting van een of meer personen bij een vereeniging.

**BASISTEKST AANGEPAST AAN HET VOORSTEL****24 mei 1991****Wet tot waarborging der vrijheid van vereeniging****Art. 3**

Met gevangenisstraf *van één maand tot zes maanden* en geldboete van 50 tot 500 euro of met slechts één dezer straffen wordt bestraft hij, die, om een bepaalde persoon te dwingen deel uit te maken van een vereeniging, of daarvan niet deel uit te maken, zich tegenover hem schuldig maakt aan feitelikheden, geweldsdaaden of bedreigingen, ofwel hem doet vrezen dat hij zijn betrekking zal verliezen of dat zijn persoon, zijn gezin of zijn vermogen schade zou kunnen lijden.

**Art. 4**

*Met dezelfde straffen wordt gestraft:*

*1° al wie kwaadwillig, met het doel de vrijheid van vereniging te krenken, het sluiten, het uitvoeren of, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt, het voortzetten van een arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk stelt hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet aansluiting van een of meer personen bij een vereniging;*

*2° al wie ten aanzien van een werkgever enige dreiging uit, opdat hij het sluiten, het uitvoeren of, zelfs wanneer hij de gebruikelijke opzeggingen in acht neemt, het voortzetten van een arbeids- of dienstovereenkomst afhankelijk zou stellen hetzij van de aansluiting, hetzij van de niet-aansluiting van een of meer personen bij een vereniging.*